

Resultaten onderzoek sexting bij residentiële
behandel- en opvangvoorzieningen van Fier:
Prevalentie en gevolgen

Onderzoeksgroep
Datum: 15-09-2017

Floortje Kunseler

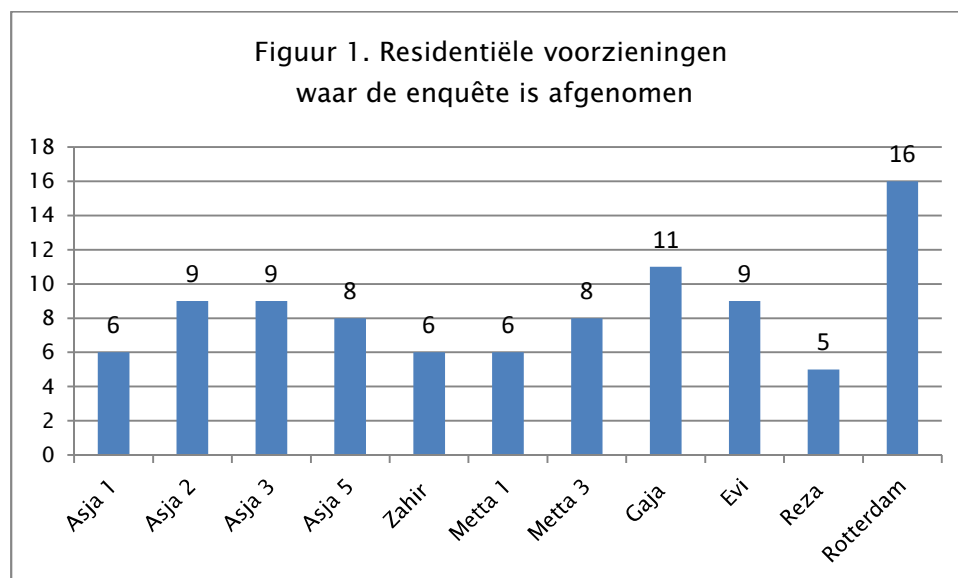
INLEIDING

Bij Fier is eind augustus 2017 een enquête gehouden over het onderwerp sexting. Hoeveel meiden/jonge vrouwen van Fier hebben seksueel getinte berichten, naaktfoto's of naakt filmpjes gestuurd of ontvangen? En wat waren daarvan de gevolgen?

De vragenlijst is uitgezet bij de volgende opvang- en behandelvoorzieningen:

- Asja voor meiden tussen de 12 en 23 jaar die via dwang, misleiding en geweld in de prostitutie terecht gekomen zijn of dreigen hierin terecht te komen.
- Metta voor meiden tussen de 12 en 23 jaar met ernstige trauma's of dubbele diagnoseproblematiek die ontstaan zijn in de kindertijd.
- Zahir voor meiden van 12 tot en met 23 jaar die te maken hebben met eer gerelateerd geweld of de dreiging van eerwraak.
- Reza voor (anderstalige) meiden in de leeftijd van 12 tot en met 23 jaar die te maken hebben gehad met buitenlandse mensenhandel of meiden die op de vlucht zijn in verband met lichte problemen rond eer.
- Gaja voor meiden van 16 tot en met 23 jaar die al eerder in een 24uursopvang of behandelsetting gewoond hebben en toe zijn aan een volgende stap (beschermd wonen).
- Evi voor tienermoeders en hun kinderen om hen voor te bereiden op een zelfstandige en actieve rol in de maatschappij.

De enquête is ingevuld door in totaal 93 meiden en vrouwen. Zesentwintig meiden/ jonge vrouwen geven aan dat ze (mede) vanwege de gevolgen van sexting bij Fier begeleid en behandeld worden. De aantallen zijn als volgt verdeeld over de groepen:

RESULTATEN TOTALE GROEP

1. Mening over sexting

Wat vinden de meiden en jonge vrouwen van het versturen van naaktfoto's en filmpjes (sexting)?¹ Van de 93 meiden/ jonge vrouwen vinden:

- 12 meiden dat sexting moet kunnen (13%)
- 23 meiden dat sexting spannend is (25%)
- 77 meiden dat sexting gevaarlijk is (83%)
- 20 meiden dat sexting hoort bij verliefdheid (22%)
- 4 meiden dat een vriendje recht heeft op naaktfoto's of filmpjes van henzelf (4%)

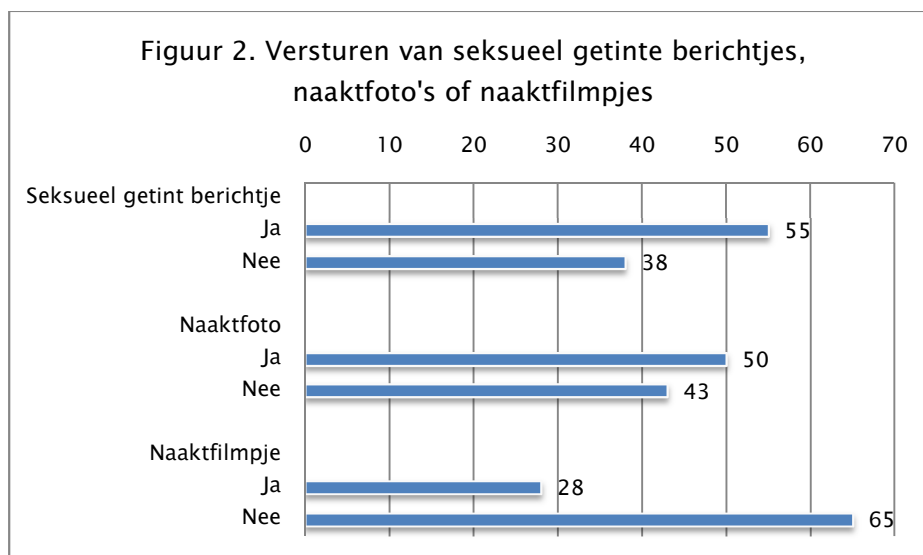
2. Versturen en ontvangen van seksueel getinte berichtjes, naaktfoto's of naaktfilmpjes²

Welke ervaringen hebben meiden en jonge vrouwen met het versturen en ontvangen van seksueel getinte berichtjes, foto's of filmpjes?

Veel van de meiden/ jonge vrouwen van Fier hebben wel eens een seksueel berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje gestuurd. In totaal hebben *61 van de 93 meiden/ jonge vrouwen (66%) dit wel eens gedaan.*

Als we het uitsplitsen gaat het om de volgende aantallen (zie ook figuur 2):

- een spannend whatsapp of sms-berichtje naar iemand verstuurd: $n = 55$ (59%). De eerste keer dat de meiden dit deden waren ze tussen de 10 en 19.5 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.5).
- een naaktfoto van mezelf naar iemand gestuurd: $n = 50$ (54%). De eerste keer dat ze dit deden waren deze meiden tussen de 10 en 20 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.7).
- een naaktfilmpje van mezelf naar iemand gestuurd: $n = 28$ (30%). De eerste keer dat deze meiden dit deden waren ze tussen de 11 en 18 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.5).

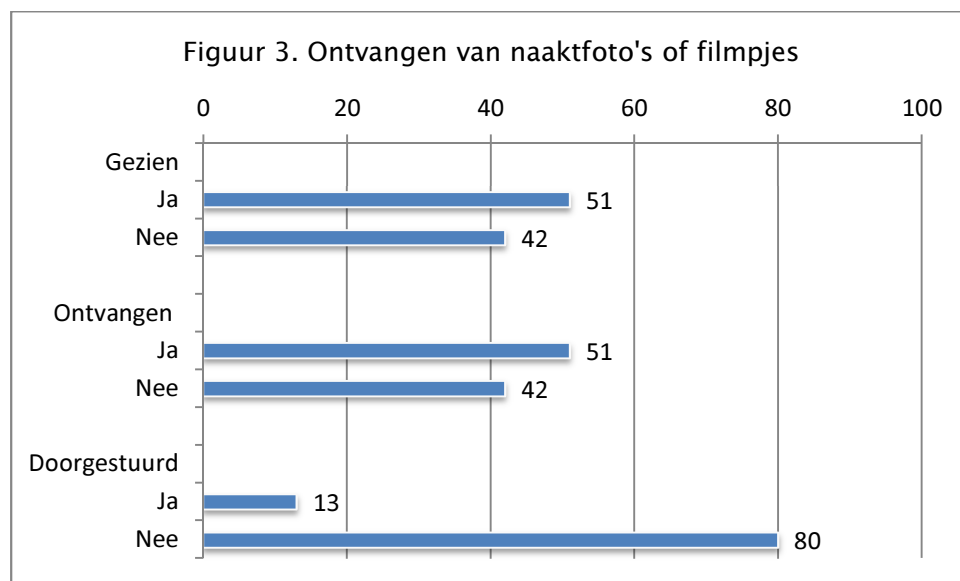
¹ Hier zijn meerdere antwoorden mogelijk, dus de aantallen van deze vraag tellen niet op tot het totaal van 93.

² Twee meiden/jonge vrouwen geven aan dat ze het er liever niet over hebben en hebben bij deze vraag geen antwoorden ingevuld.

Meer dan de helft van de meiden/ jonge vrouwen (63%) heeft naaktfoto's of filmpjes van anderen gezien, ontvangen of doorgestuurd (59 van de 93).

Als we het uitsplitsen gaat het om de volgende aantallen (zie figuur 3):

- een naaktvideo of -foto van een ander gezien: n = 51 (55%). De eerste keer was tussen de 9 en 18 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.2 jaar).
- een naaktvideo of -foto van een ander ontvangen: n = 51 (55%). De eerste keer dat meiden dit ontvingen waren ze tussen de 10 en 17 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.3).
- een naaktvideo of -foto van een ander doorgestuurd: n = 13 (14%). De eerste keer dat meiden dit deden waren ze tussen de 12 en 18 jaar oud (gemiddelde leeftijd: 13.8).

3. Herkenbaar?

Waren de meiden/ jonge vrouwen te herkennen op de beelden (bv gezicht in beeld)? Van de in totaal 50 meiden die wel eens een naaktfoto of filmpje van zichzelf verstuurd hadden, waren³:

- 32 meiden/ jonge vrouwen wel herkenbaar in beeld (64%)
- 16 meiden/ jonge vrouwen niet herkenbaar in beeld (32%)
- 2 meiden die niet zeker wisten of ze herkend zouden worden (4%)

Niet alleen werd een naaktfoto of filmpje gebruikt als chantagemiddel. Een aantal meiden noemt ook dat ze onder dwang een foto of filmpje moesten maken: "Ik wilde niet, maar voelde me onder druk gezet en durfde geen nee te zeggen". In dit geval was het maken van de foto of het filmpje - op zichzelf - het doel van de bedreiging.

³ Een aantal meiden/jonge vrouwen hebben deze vraag ingevuld, terwijl ze bij de eerdere vraag niet aangegeven hebben dat ze naaktfoto's of filmpjes van zichzelf verstuurd hebben. Deze meiden zijn daarom niet meegenomen bij de gerapporteerde aantallen.

4. Foto's of filmpjes zonder toestemming

Van ruim een kwart van de in totaal 93 meiden ($n = 26$, 28%) zijn wel eens foto's of video's gemaakt zonder dat zij dat wilden⁴.

Het is belangrijk om sexting en sextortion van elkaar te onderscheiden. Het één leidt niet altijd tot het ander, maar bij de cliënten van Fier zien we wel dat dit vaak gebeurd is. Zo noemt een meisje: "degene naar wie ik het [de foto] stuurde, wilde er meer, anders zou hij het online zetten."

5. Negatieve gevolgen

Welke negatieve gevolgen zien we bij de meiden/jonge vrouwen? Ze werden alleen gevraagd om deze vraag in te vullen als er ooit naaktfoto's of filmpjes van henzelf gemaakt waren (door henzelf of door iemand anders). Dit gold voor 54 vrouwen/meisjes⁵.

- Van 25 van die 54 meisjes/jonge vrouwen (46%) werden de foto's/filmpjes door anderen *verspreid* (bijvoorbeeld doorgestuurd/ op internet gezet).
- 22 van de 54 meisjes/jonge vrouwen (41%) zijn *gepest* met de foto's of de filmpjes.
- 32 van de 54 meisjes/jonge vrouwen (59%) zijn *gechanteerd* of onder druk gezet met de foto's of filmpjes.

→ In totaal ondervinden 40 meiden/jonge vrouwen van wie naaktfoto's/filmpjes zijn gemaakt één van bovenstaande negatieve gevolgen. Op het totaal aantal meiden van Fier die meegenomen zijn in de enquête ($n = 93$) gaat het hier dus om 43%. Een flink aantal meiden dus.

Hebben ze aangifte gedaan of een volwassene om hulp gevraagd?

- 14 van de 54 meiden (26%) hebben inderdaad aangifte gedaan of melding gemaakt van de foto's of filmpjes.
- 21 van de 54 meiden (39%) hebben een volwassene (ouder, leerkracht, hulpverlener, familielid) om hulp gevraagd

→ In totaal doen 25 meiden aangifte of hebben ze een volwassene om hulp gevraagd.

6. Ervaringen met sextortion

Zoals genoemd hebben 32 meiden/jonge vrouwen die bij Fier opgevangen worden ervaringen met chantage (ook wel sextortion genoemd). Aan die meiden/ jonge vrouwen is gevraagd door wie zij gechanteerd werden, wat diegene van hen wilde en hoe de ervaring afliep.

- 6 meiden werden gechanteerd door hun (ex-)vriend/loverboy
- 7 meiden werden gechanteerd door een groepje jongens of meerdere jongens

⁴ Van de overige meiden/ jonge vrouwen zijn geen foto's of video's gemaakt zonder dat zij dat wilden ($n = 50$, 54%), is onduidelijk of dit gebeurd is ($n = 2$, 2%) of is de vraag niet ingevuld ($n = 15$, 16%).

⁵ Van twee meisje/jonge vrouwen is onzeker of er ooit naaktfilmpjes of foto's gemaakt zijn. Zij hebben de vraag over negatieve gevolgen echter wel beantwoord: één meisje benoemt dat ze gechanteerd is en één meisje benoemt dat het verspreid is. Daarnaast is er nog bij één meisje niet duidelijk of ze gechanteerd is. Deze drie meisjes worden niet in het totaal meegenomen.

- 5 meiden noemen één man of jongen die hen chanteerde.
- 3 meiden noemen een bekende.
- 1 meisje benoemt concreet dat het om een onbekende ging.
- 6 meiden benoemen niet concreet wie hen chanteerde.
- 4 meiden benoemen dat ze dat niet willen invullen

Bij de meeste meiden werd gedreigd dat de foto's online verspreid zouden worden (11 meiden). Vier meiden benoemden ook dat zij seksuele handelingen moesten verrichten. Twee meiden benoemden dat zij geld moesten betalen zodat de foto's niet verspreid zouden worden. Bij enkele meiden werd er zelfs gedreigd om hun familie iets aan te doen.

Wat is er gebeurd met de foto's nadat de meiden gechanteerd werden? Sommige meiden geven aan hulp te hebben ingeschakeld (ouders, aangifte), waarna de foto's verwijderd zijn of waarna ze niet meer van de afperser gehoord hebben. Andere meiden noemen dat de foto's inderdaad verspreid zijn of op internet zijn gezet en "ergens rondzwerven".

7. Willen de meiden/ jonge vrouwen nog wat kwijt over sexting?

Er zijn een aantal meiden die afsluitend een opmerking hebben gemaakt over sexting. Hierbij de meest genoemde opmerkingen: "Je kan het doen, maar onherkenbaar", "wees voorzichtig, "niet doen", "het kan je leven verpesten".

GROEPSRESULTATEN

Wanneer de cijfers over sexting uitgesplitst worden in de verschillende cliëntgroepen van Fier ziet het er als volgt uit⁶:

Asja

- 27 van de 38 meiden hebben wel eens een seksueel getint berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje van henzelf verstuurd (71%);
- De gemiddelde leeftijd waarop meisjes dit voor het eerst deden was 13.4 jaar;
- 8 meiden waren te herkennen op de naaktfoto of het naaktfilmpje dat zij verstuurden;
- 17 meiden hebben negatieve gevolgen ondervonden van de naaktfoto's en -filmpjes, zoals verspreiding, pesten en/of chantage.

Metta

- 11 van de 16 meiden hebben wel eens een seksueel berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje van henzelf verstuurd (69%);
- De gemiddelde leeftijd waarop meiden dit voor het eerst deden was 12.3 jaar;
- 9 meiden waren te herkennen op de naaktfoto of het naaktfilmpje dat zij verstuurden;
- 9 meiden hebben negatieve gevolgen ondervonden van de naaktfoto's en -filmpjes, zoals verspreiding, pesten en/of chantage.

⁶ De cijfers van de groepen uit Rotterdam zijn meegenomen in algehele cijfers van Asja, Metta en Gaja.

Zahir & Reza

- 2 van de 11 meiden hebben wel eens een seksueel berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje van zichzelf verstuurd⁷ (18%);
- De gemiddelde leeftijd waarop meiden dit voor het eerst deden was 15.9 jaar;
- 2 meiden waren te herkennen op de naaktfoto of het naaktfilmpje dat zij verstuurden;
- 1 meisje ondervond negatieve gevolgen van de naaktfoto's en -filmpjes.

Gaja

- 14 van de 17 meiden hebben wel eens een seksueel berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje van zichzelf verstuurd (82%);
- De gemiddelde leeftijd waarop meiden dit voor het eerst deden was 13.3 jaar;
- 9 meiden waren te herkennen op de naaktfoto of het naaktfilmpje dat zij verstuurden;
- 9 meiden hebben negatieve gevolgen ondervonden van de naaktfoto's en -filmpjes, zoals verspreiding, pesten en/of chantage.

Evi

- 4 van de 9 meiden hebben wel eens een seksueel berichtje, een naaktfoto of een naaktfilmpje van zichzelf verstuurd (44%);
- De gemiddelde leeftijd waarop meiden dit voor het eerst deden was 17.9 jaar;
- 2 meiden waren te herkennen op de naaktfoto of het naaktfilmpje dat zij verstuurden;
- 2 meiden hebben negatieve gevolgen ondervonden van de naaktfoto's en -filmpjes, zoals verspreiding, pesten en/of chantage.

CONCLUSIE

In totaal hebben 93 meiden en jonge vrouwen uit de opvang- en behandelvoorzieningen van Fier de enquête over sexting ingevuld. Uit de resultaten blijkt dat veel meiden en jonge vrouwen een seksueel getint bericht, een naaktfoto of een naaktfilmpje van zichzelf verstuurd hebben. Zeker bij de groepen Asja, Metta en Gaja is hier veel ervaring mee (69–82%). Gemiddeld waren de meiden dertien jaar toen ze dit voor het eerst deden. Er zijn daarnaast ook meisjes gedwongen of onder druk gezet om een foto/filmpje van zichzelf te maken. Het valt op dat de meiden veel negatieve gevolgen hebben ondervonden van het beeldmateriaal. Chantage (sextortion) naar aanleiding van de beelden kwam veelvuldig voor. Er werd bedreigd met het doorsturen/online zetten van de foto's of filmpjes. Daarnaast werden pesten, het gedwongen moeten verrichten van seksuele handelingen, geld moeten betalen en bedreiging van de familie als negatieve gevolgen benoemd.

De cijfers laten zien dat de negatieve consequenties van sexting groot kunnen zijn. Dit geldt zeker voor meisjes of jonge vrouwen die kwetsbaarder zijn, zoals de cliënten die bij Fier in de opvang- en behandelvoorzieningen verblijven. Deze meiden en jonge vrouwen hebben vaak traumatische ervaringen (verwaarlozing of andere vormen van mishandeling) meegemaakt en een laag zelfbeeld. Zij hebben daardoor minder goed geleerd waar hun grenzen liggen of gaan daar eerder overheen, vinden zich niet de moeite waard en laten zich eerder in met "foute" jongens voor aandacht of liefde. Mogelijk versturen zij daarom eerder een naaktfoto of een filmpje van zichzelf en bestaat er een groter risico

⁷ Twee meisjes/ jonge vrouwen van Zahir en Reza geven aan het liever niet in te vullen.

dat zij te maken te krijgen met sextortion. De negatieve gevolgen die sexting met zich mee kan brengen (zoals verspreiding, pesten en sextortion) maken het belangrijk dat er richting jongeren aandacht uit blijft gaan naar dit onderwerp.